WASHINGTON D C

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 175. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 8-го вересня 1944. No. 175. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, September 8, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

МІЖПАРТІЙНА ЗГОДА В ПОГЛЯДАХ НА МИРОВІ ПЕРЕГОВОРИ АМЕРИКИ

ВАШИНҐТОН. — У передодень розпочаття своєї виборчої кампанії губернатор Тамес Е. Дюї, кандидат Републиканської Партії на президента, виявив своє вдоволіля з конференцій, які відбуває американський уряд у приготуванню до будучого світового миру. Водночас департамент стейту оприлюднив два листи в цій справі, а саме лист Дюя до секретаря стейту Кордела Гола з висловами признання за його заходи для забезпеки миру і відповідь Гола.

Дюї висловився на пресовій конференції, що він дуже вдоволений з перебігу конференції в Домбартон Овкс, про котру його інформують урядово через його представника Джана Фостера Долеса. „Я маю великі надії, що вступні конференції створять підставу до безпартійної участи Америки в світовій організації, над якою тепер ведуться наради" — сказав Дюї.

АРМІЯ ПРОГОЛОСИЛА ПЛЯН ДЕМОБІЛІЗАЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Армія подала до прилюдного відома подрібний плян демобілізації сухопутнього війська, який ввійде в життя з днем поваленния Німеччини. Звільнювання з армії буде залежати від таких даних: Час тривання служби в армії від 16. вересня 1940. р.; час служби заморем; участь в боях на фронті і медалі заслуги; кількість дітей на утриманню. Одначе ці дані лише тоді дають право першенства для звільнення вояка, коли він є наперед замаркований як „злишний" — „сорплос" Бо може статися таке, що вояк непотрібний на фронті проти Німеччини, а конечно потрібний на фронті проти Японії.

Крім цього вояк відпущений зі служби не перейде безпосередно до цивільного життя. Правила, на ... відпускають вояків, відносяться теж ... до діви...

З...САЛА СТО ТИСЯ ЧНА ПСІВ.

МИНЕОЛА (Ню Йорк). — Небіжка Мей Марґерит Шо записала в тестаменті $100,000 на втримання своїх 15 пекінських песиків. Вона померла 31. серпня, а її тестамент предложено до одобрення в суді в Лонґ Біч. Її маєток досягає суми міліона долярів. З нього має бути призначених $100,000 на спеціяльний фонд, з котрого відсотки мають бути вжиті на втримання песиків. Фондом має адмініструвати пані Айта Мей МкҐайр з Напані, в провінції Онтаріо, в Канаді, а по смерти песиків маєток перейде на ню.

ПАНІ РУЗВЕЛТ ВИЯСНЮЄ СОЦІЯЛЬНУ РІВНІСТЬ.

НЮ ЙОРК. — На запит ґазетярів, що треба розуміти під соціяльною рівністю, про яку як згадували ґазети, писала в листі пані Рузвелт, вона сказала так: „Глупостю є говорити загальними словами про суспільну рівність, бо це залежить від особистих відносин і цього не можна управильнити законом. Ніхто чейже не може мені приписувати,, кого я маю запрошувати на обід і кілько осіб. Одначе ми можемо говорити про права громадян Злучених Держав, безогляду на те, де вони перебувають."

Щодо розвязки ніґерської проблеми пані Рузвелт виявила погляд, що треба їх переселювати в різні околиці для рівноваги. Таксамо роблено помилки в минулому щодо розселювання іміґрантів, коли то напр. Скандинавці поселялися відокремлено і творили свої групові острови. А це мало такий вплив, що треба було довшого часу, щоб американці зіллялися разом.

ПЕРША ПОСИЛКА БАЛЬОТІВ ДЛЯ ВОЯКІВ.

НЮ ЙОРК. — Виборча Рада вислала вже першу посилку бальотів для голосування вояків заморем. Поліційна патролька відвезла на пошту 14 мішків із 16,800 бальотами для вояків, що походять з повіту Бронкс, Кінґс, Квінс, Ричмонд. Урядовці виявили, що всіх аплікацій на бальоти від вояків нюйорського стейту наспіло 450,000, хоч управнених до голосування є 750,000.

ЖИДИ ЗЛОЖИЛИ 107 МІЛІОНІВ ЗА ПЯТЬ ЛІТ.

НЮ ЙОРК. — Злучені Жидівські Агенції склали 107 міліонів долярів упродовж 5 літ на ратунок утікачів та на іншу допомогову акцію між своїми земляками. Із згаданої суми 48,102,000 вислано на підмогу в Палестині.

ЗВІЛЬНЕНО 16 РОДІВ ПРЕЗЕРВ ВІД ПАЙКУВАННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Бюро Адміністрації Цін звільнило 16 родів презервованих харчів від пайкування на підставі порозуміння з Директором Мобілізації Джеймсом Бирнесом. Менше більше всі харчі, консервовані в бляшанках, будуть звільнені від пайків з днем 17 вересня і лише консервовані овочі будуть підлягати правильному пайкуванню.

Президент Рузвелт розглядає способи окупації Німеччини

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт візвав деяких членів свого кабінету, а це секретаря стейту Кордела Гола, секретаря війни Генрі Л. Стимсона і секретаря скарбу Генрія Морґентава на конференцію для розглянення військових і цивільних заряджень, приготованих для окупації Німеччини. Хоч ці три члени кабінету є водночас членами Воєнної Ради для Втікачів, то про цю справу мало говорено на конференції. В дипломатичних колах говорять, що ця нарада відноситься до поділу адміністрації Німеччини вчасі окупації між різні держави.

З Европи наспіли вісти, що Европейська Дорадча Комісія вже виготовила умови перемиря для Німеччини і начеркнула вже документ, готовий до підпису для німецької влади, але цих умовин ще не проголошено.

Не відомо теж певно, який поділ підготовила Комісія Перемиря для адміністрації Німеччиною. Тут є переконання, що Росія дістане дозвіл окупувати мілітарно східню територію Німеччини, а Америка й Англія будуть спільно адмініструвати західньою й південною територією. Секретар Морґентав брав участь в конференції тому, що для Німеччини видано окремі гроші на час окупації.

ВОЄННА МАРИНАРКА НЕ БУДЕ ДЕМОБІЛІЗОВАНА ПЕРЕД ЗДАЧЕЮ ЯПОНІЇ

ВАШИНҐТОН. — З нагоди оприлюднення пляну демобілізації армії, секретар маринарки Форестал вилав комунікат, в якому зазначує, що фльота не буде здемобілізована водночас із армією. У комунікаті сказано: „Поразка Німеччини не принесе демобілізації воєнної маринарки. Якраз навпаки, маринарка тепер поростає в силу і її обсяг ділання зростає. Маринарка не може демобілізуватися, доки Японія не буде переможена".

ПЛЯНУЮТЬ НАРАДИ ТРЬОХ ПОТУГ ЩЕ ПЕРЕД ВИБОРАМИ

ВАШИНҐТОН. — Осяги у війні проти Німеччини спонукують провідних урядовців до приспішення важних політичних конференцій. Так догадуються, що конференція Рузвелта з Чорчилем відбудеться вже незабаром, а негайно потім будуть наради воєнних представників трьох великих потуг, а то: Америки, Анґлії й Росії, а може й Китаю. Тут панує переконання, що такі наради відбудуться ще перед виборами на президента Америки.

ЛОНДОНСЬКІ ПОЛЯКИ ВИСТУПАЮТЬ З НОВИМ ОБВИНУВАЧЕННЯМ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ

ЛОНДОН. — Група 16 поляків і полок у Британії, не звязаних офіціяльно з польським урядом на вигнанню, виступило з публичною заявою, в котрій обвинувачують советські війська за розброювання й депортацію поляків з підпольних орґанізацій у Польщі. Між іншими заяву підписала пані Сікорська, вдова по ґенералі Владиславі Сікорскому, покійному польському премієрови.

Польський уряд на вигнанню нічого не говорить про ці закиди, боючися, щоб в цей спосіб не напитати собі нової біди та не довести до зірвання переговорів з Москвою. До того польський уряд має тепер ще немало клопоту зо заявою ґенерала Соснковского, свого команданта війська, котру британські урядники вважають такою гострою, що заповідають його резиґнацію з польського уряду.

МОСКВА КАЖЕ ПОЛЯКАМ РІШИТИ СПРАВУ МІЖ СОБОЮ

МОСКВА. — Советський уряд подав до відома, що він передав пропозиції Миколайчика, польського премієра на вигнанню, Польському Комітетови Національного Візволення, бо, мовляв, ці пропозиції відносяться до справ, які малиб порішити самі поляки.

Зогляду на цю заяву поляки в Лондоні мають малі надії на можливість полагодження непорозуміння між советським урядом і польським урядом на вигнанню.

ПОЛЯКИ В ОБОРОНІ ЖИДІВ

ЛЮБЛИН. — Польський Комітет Національного Визволення створив при собі жидівський допомоговий комітет, що має зорганізувати поміч для оставших при життю жидів. На чолі комітету стоїть д-р Шльойма Герценгорн. Польський Комітет постановив признати на цю ціль першу допомогу в сумі 100,000 злотих (коло 20,000 долярів).

ДАЮТЬ ДОПОМОГУ СЛОВАКАМ

ЛОНДОН. — Чеськословацький премієр Ян Масарик заявив, що повстання словацьких патріотів проти німецьких окупантів обхопило вже всю просто Словаччину та що зброю патріотам посилає літаками советський уряд.

Церковний дорадник словацького посольства при Ватикані передав Ватиканови меморіял про політичні умови в Словаччині та попросив передати цей меморіял Аліянтам.

НА СУДІ ФРАНЦУЗЬКИХ ПАТРІОТІВ. — По правій стороні бачимо сидячих суддів, членів французької підпольної акції, що вела баратьбу з націстами в часі німецької окупації. Перед суддями стоїть між двома революціонерами французька жінка, обвинувачена за тісні звязки з німцями та передачу їм різних відомостей, Передше, якщо булаб визнана винною, булиб їй обтяли волосся, та тепер уже залишають таку поведінку з жінками.

АМЕРИКАНЦІ ПОЗА МОЗЕЛЕЮ ПІД ЛІНІЄЮ ЗИГФРИДА

ГОЛОВНА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Американські війська вже пробували сили Лінії Зиґфрида від Люксембурґу по місто Нансі. Третя Армія ґенерала Петона переправилася через ріку Мозелю й далі пре вороґа перед собою, не дивлячися на сильний ворожий артилерийний огонь. Перша Армія наступає на Ліеж і Аахен та ту частину Лінії Зиґфрида, де вона має бути найслабша.

Друга Британійська Армія оперує в Голяндії й наближається до міста Ґенту в Бельґії, підчас коли її відділи над Каналом осаджують місто Кале, Бульон і Дункерку.

Третя Армія, що останніми днями робила незвичайно великі поступи кожного дня, мусіла тепер звільнити свою скорість, аби дати нагоду своїм матеріялам наспіти за нею. До того настала слова й розмочила дороги. Це все дає нагоду німцям перегрупувати свої сили й ставити кращий опір наступаючим американцям.

Завзятий бій ведеться довкола міста Бресту, порту французької воєнної фльоти. 13,000 до 20,000 німецьких вояків ставить там завзятий опір американській армії, стараючися видно продати порт американцям за ціну великих утрат.

БОМБОВИКИ БЮТЬ ПО СХОРОНИЩУ НІМЦІВ З КАНАЛОВИХ ПОРТІВ.

ЛОНДОН. — Британські важкі бомбовики били по німецькім місті Емдені, що є головним схоронищем для німецьких військ, що покинули порти над Каналом, а американські літаки без упину налітали на всі німецькі ґарнізони від озера Зуйдера аж по місто Коблєнц і били німецьких вояків з машинових крісів.

АМЕРИКАНСЬКИЙ І ФРАНЦУЗЬКИЙ НАСТУП У ПІВДЕННІЙ ФРАНЦІЇ.

РИМ. — Французькі війська в південній Франції заняли місто Шальон-сір-Саон, а американські війська перейшли ріку Саону й заняли Сан Жермен-ді-Плєн.

Від передних відділів цих військ до передних відділів аліянтських військ, оперуючих з північної Франції, є віддаль усего 60 миль.

НАБЛИЖАЄТЬСЯ БИТВА ЗА РІКУ ПО.

РИМ. — Британійська Восьма Армія підійшла на віддаль пяти миль від міста Ріміні, а Пята Армія ввійшла до міста Люки. Зогляду на ці успіхи Ґотійська Лінія незадовго буде вся добута Аліянтами й німцям прийдеться обороняти посідання урожайної долини ріки По.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ВСТУПАЄ В ЮҐОСЛАВІЮ.

ЛОНДОН. — Радіо маршала Тіта донесло, що червона армія перейшла ріку Дунай та ввійшла на територію Юґославії, де вона наміряє скоро обєднатися з партизанами маршала Тіта. Червоні війська переправилися чере Дунай коло міста Турну-Северіна, де Дунай має 4,000 стіп ширини. З цього догадуються, що червоні війська переправлено в Юґославію літаками.

У той самий день червона армія мала поважний успіх і на півночі, в Польщі, коло границі Східної Прусії, де вона добула сильно уфортифіковане місто Остроленку, очистила з ворога ввесь західний беріг ріки Нареви та заняла Воломин, що лежить 8 миль від Варшави.

БОЛҐАРІЯ ІНТЕРНУЄ НІМЦІВ.

СОФІЯ. — Болґарське радіо сповістило, що болґарський уряд приказав інтернувати всіх німецьких вояків, що не вспіли забратися в Болґарії. Вістку подано в 24 години після того, як московське радіо подало вістку про російське виповідження війни Болґарії, а 18 годин після того, як болґарський премієр Муравієв попросив Росію за умовини завішення зброї.

У відповідь на заклик болґарського премієра московське радіо візвало болґарів узяти справу в свої руки, себто підняти бунт проти болґарського уряду.

МАДЯРЩИНА ПОЧИНАЄ ВІЙНУ ПРОТИ РУМУНІЇ.

ЛОНДОН. — Мадярщина обявила війну Румунії і негайно почала проти неї ворожі кроки, рішившися обороняти Семигород перед вступаючими в нього румунськими й російськими військами.

Мадярський уряд каже, що він не відступить назад Румунії Семигороду, котрий Гітлер заставив Румунію віддати Мадярщині. Мадярський уряд каже, що він буде воювати за Семигород, не дивлячися на важке положення Німеччини та на поміч, яку Румунії дає тепер большевицька Росія. При тому мадярський уряд заявляє, що він хоче удержувати мирні взаємини з Румунією, підсуваючи цим думку, що за війну він винує большевицький уряд.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893.
(Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at [illegible] Street, Jersey City N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 10 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department. 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати свое оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Воєнні злочинці без захисту

Шведський уряд зробив світови заяву, яка в одній ділянці може почати нову епоху в історії людства. Відноситься вона до права захисту утікачів-біженців у чужому краю. Каже в ній шведський уряд, що він на будуче не буде признавати права захисту в Швеції людям, які вчасі війни допустилися воєнних злочинів. Швеція заповідає, що як до Швеції втече чоловік, проти котрого піднесуться закиди воєнного злочину, вона відошле такого чоловіка до його рідного краю для переведення суду.

Переломовою треба вважати цю заяву Швеції тому, бо досі правильно признавано всякому воєнному втікачеви право охорониця. Практика давати такий захист була вислідом цілої системи охорониця, що виробилася в нові віки під впливом ліберальних засад. Передусім людина, що поповнила політичний злочин, могла сховатися до чужого краю, і цей її правильно не видавав, як він правильно передавав у руки держави чоловіка, що там допустився звичайного тяжкого злочину. Це запевнення невидачі називано правом захисту („азилю"). Виїмок у тому згляді зроблено щодо людей, які допустилися замаху на голову держави.

Щодо воєнних утікачів, то їм признавано право захисту тим більше. Чоловік, що воював по стороні, що війну програла, міг звичайно найти захист у чужій державі й не боятися видачі в руки держави, проти котрої він воював. Навіть якби держава проти котрої втікач воював, домагалася видачі його на тій основі, що воюючи він допускався злочинів, наприклад воюючи проти правил, признаних міждержавними законами, себто умовами, справа з видачою булаб трудна, бо держава, до котрої такий чоловік сховався, могла заняти становище, що він не може ждати справедливого розсуду своєї справи, а хіба пімсти. Так сталося в минулу війну з німецьким цісарем Вільгельмом, котрого Аліянти вважали за воєнного злочинця; коли він утік до Голяндії, ця заявила, що вона йому признає право захисту, себто його на суд не видасть.

Про можливість такої утечі думають певно тепер на свій лад німецькі націстичні провідники, а на інший лад аліянтські політики. По всіх аліянтських краях домагання суду над Гітлером і його шайкою таке сильне, що навипадок аліянтської перемоги від такого суду можуть вони спастися хіба або смертю або сховком у краю, який їх на суд не видасть. Країв таких нині багато нема, бо проти Німеччини воює нині мало що не кожний край світу. Невтральних країв, які моглиб дати сховок, є тільки кілька. З них згадувано як можливі сховки Швецію, Швайцарію й Арґентину, що або держаться стислої невтральности, або під покришкою невтральности симпатизують з Німеччиною. Заява Швеції закриває тепер націстичним воєнним злочинцям браму до Швеції. Що більше вона заставляє інші невтральні краї йти за її приміром, бо коли така невтральна країна, як Швеція замкнула свої двері перед носом Гітлера й його банди, то колиб так Арґентина цього тепер не зробила, вона проголосилаб себе явним покровителем Гітлера й його банди. Тому заява Швеції робить дуже можливим суд над воєнними злочинцями.

Голод в Україні — засуд тоталітаризму

В присвяті цьогорічному „Дневи Праці" вийшло спеціяльне число тижневика „Ди Ню Лідер", в якому поміщена теж і стаття відомого знавця Східної Европи, Вилйема Генрі Чемберлина, п. н. „Прагматична вартість свободи". У тій статті автор застановляється над тоталітаризмами, як ворогами індивідуальної свободи та демократії. А застановляється в першу чергу тому, що ми боремось у тій війні, як і в минулій, за свободу, а виходить, пише він, на те, що ми готові зїмщити націзм і фашизм, але готов залишитись по війні ще третій ворог свободи і демократії, себто комунізм, що вийде з цеї світової борні не то що не ослабленим, але ще скріпленим.

По чім пізнати тоталітарну державу?

Чемберлин твердить, що до появи тоталітаризмів, себто ще перед першою світовою війною, в цілому світі перемагали демократичні ідеали свободи. В одному краю менше, а в другому більше, але перемагали. Всюди приймалася ідея репрезентативного правління. Парляменти були вже навіть в дуже відсталих краях, а право голосовання було поширюване на щораз ширші верстви народу. Та перша світова війна перервала ось той розвій демократії й індивідуальної свободи. Прийшла большевицька революція в Росії, яка не тільки що не поширила індивідуальної свободи, але ще її сильно вкоротила. Таким самим шляхом пішов потім фашизм, а далі націзм. Вони то створили нову форму правління, яку називаємо тоталітарною.

По чім-жеж пізнати ту нову форму правління?

Отже в першу чергу по тім, що вся влада в державі є виключно в руках одної партії, на чолі якої стоїть вожд, що його вважається непомильним. В руках влади, чи там держави, є сконцентрована вся політична і економічна сила, яка здавлює цілковито всі цивільні й особисті свободи. І в такий спосіб, себто в такій ідеольогії, виховує та влада усе молоде покоління. Тоталітарна держава замикається в собі, не допускаючи до себе чужинецьких політичних та інтелектуальних впливів. Вона намагається стати самовистарчальною в економічному змислі. І підозріло глядить на кожного її чужинця, що відвідує її край, підозріваючи, що він може принести з собою теж і „небезпечні думки". Вона теж вихвалює під небеса свої осяги, а ганить не-тоталітарні держави як відсталі й для народу несправедливі, називаючи їх глумливо „демократичними" або „капіталістичними".

Ось такий тоталітаризм, пише Чемберлин, є у своїй комуністичній чи фашистівській формі далеко більшою загрозою ліберальній демократії, ніж була нею деспотична монархія у минулому. Бо монархічний деспотизм був опертий на обставинах, які вже не існують, або перестають істнувати, бож опирався на темноті й неграмотности, а тим самим і політичній байдужности широких народних мас. Знов тоталітаризм дуже підходить до змеханізованих теперішних часів. Він вповні використовує для своїх цілей фільму і радіо. І не держить народні маси в пасивности щодо публичних справ, але раз-у-раз набиває їм у голови свої власні однобічні думки.

І ще за одно треба памятати: Минула світова війна, що велась за демократію і закінчилась перемогою демократій, була наділі перемогою трох мало відомих у світі людей — Леніна в Росії, Мусоліні в Італії, а пізніше Гітлера в Німеччині.

Ось та війна є теж війною за демократію. Та чи демократія дійсно переможе, коли зважити, що по ній залишиться великою силою тоталітарна Росія? Аліянти віднесуть цілком певно повну перемогу над Гітлером і Німеччиною. Щодо цього не може бути ніякого сумніву. Але чи разом з тою перемогою переможе і свобода?

Що є свобода?

Щоби добре визнатись у тому, що має перемогти, коли говоримо про перемогу свободи, Чемберлин каже, що треба спершу погодитись щодо розуміння того, що є свобода. Отже нема свободи там, де нема свободи слова, де нема свободи преси, де нема свободи зборів. Де не можна творити політичних організацій. Де нема свободи при голосованні.

Ось ті політичні свободи ми знаємо. І де їх нема, там нема мови про свободу. Нема її теж там, де людина немає законної охорони, себто де її можуть самовільно вязнити і вбити чи вислати на заслання без ставлення її перед справедливий суд. Важне теж і те при окресленню свободи, чи робітники можуть організуватись у робітничі юнії по своїй волі; чи можуть вони колективно зговорюватись за умовини праці, та чим мають змогу вибирати чи скидати своїх юнійних урядовців тайним голосованням.

Тепер розважно, маючи ось такі усім нам добре відомі свободи на думці, чи ті свободи є можливі в націстівській чи фашистівській державі. Очевидно, що ні, відповість кожний без надуми. Та буде інакше, коли треба рішати про ту проблєму, маючи на думці ще іншу форму тоталітарного правління, себто комуністичну.

Чому це так?

На те Чемберлин відповідає, що тому, що комуністична пропаганда є далеко зручніша ніж націстівська і фашистівська. А тепер і завважує те, що комуністична тоталітарна держава є союзником демократій. Ось тому, каже він, є у декого нахил, брати Совети на слово і вірити, що й в них є — демократична свобода. Та коли не покладатись на слова і віру, каже Чемберлин, а тільки на дійсність, то муситься ствердити, що в Советах не істнує ніяка політична та особиста свобода, так, як їх нема в ніякій тоталітаристичній державі. Не може бути мови про свободу в Советах, пише Чемберлин, де істнує тільки одна законна політична партія і де не може істнувати навіть один часопис чи журнал, що міг би висказати іншу думку від тої, що виходить з урядових кол. Теж те, що в Советах панує всюди і завжди однодумність, є найкращим доказом, що там нема свободи слова, бо вже є така людська природа, що де є свобода слова, там є завжди і розбіжні людські думки.

І нема в Советах, як і у всіх тоталітарних державах, свобідних робітничих юній. Ті, що правлять юніями і стоять на їх чолі, не є відповідальні перед юнійним робітництвом, а тільки перед правлячою партією. Знов місце приватного капіталіста заступає в тоталітарних режімах державний капіталіст, себто держава, що дає роботу, з тим, що тут уже робітник не має ніякого засобу боротьби з визиском ось такого капіталіста.

Під яким режімом є краще жити?

Ось так ми означили, що є свобода, як і те, чи свобода, як її розуміє ліберальна демократія, є можлива в тоталітарних державах. Виходить, що ні, що вона там не можлива. Та тепер питання: Де таки ліпше жити звичайній людині? Значить, чи в тоталітарних

(Докінчення на стороні 3-тій)

ҐЕНЕРАЛ КИДАЄ БОМБУ

Генерал Сосновскі, начальний командант збройних сил польського уряду на вигнанню, був ще недавно тому великою особою в тому уряді. Останніми часами його становище похитнулося, бо польський уряд бачить тепер потребу добитися якогось порозуміння зо совєтським урядом, а цей уважає ґенерала Сосновского за свого ненависника й заявляє, що поки Сосновскі має впливи в польськім уряді, зайво є совєтському урядови робити якісь порозуміння з лондонськими поляками. Підчас недавних розмов у Москві між польським премієром Міколайчиком, совєтським урядом та Польським Комітетом Національного Визволення, кажуть, Міколайчикови виразно було сказано, які особи совєтський уряд у Москві вважає за приємливі для себе; Сосновского між ними не було. Виходило з того ясно для Сосновского, що на випадок польсько-совєтського порозуміння він мав би вийти з уряду.

У такий мент Сосновскі виступив з денним приказом до польської армії, що облетіла світову пресу. В цьому приказі, ґенерал виступив гострими словами проти аліянтських урядів, за їх політику супроти польського повстання в Варшаві. Закидає він Злученим Державам, Великій Британії й Совєтському Союзови занедбання допомоги повстанцям, котрі будьщобудь роблять для Аліянтів пожиточну роботу коштом страшних зусиль, а навіть своєї смерти. Він осуджує це занедбання гострими словами, називаючи його „жахливою й трагічною загадкою". Він розправляється навіть з оправданням, яке за його словами, дають Аліянти за свою слабу допомогу для варшавських [illegible] участь [illegible]. Мовляв, вони кажуть, що 27 літаків загинуло, даючи допомогу варшавським повстанцям, а це надто високий процент для летунських виправ. Ґенерал Сосновскі каже, що серед польських летунів, як вони воювали за Британію гинуло не 15 процентів, а 40 процентів, а прецінь вони воювали далі. Він називав варшавських поляків жертвами масового морду та кликав весь світ підняти свій протест проти цього.

Заява генерала Сосновского мусіла викликати відразу неприємні посмаки. Дивно було почути закиди на адресу Обєднаних Держав збоку представника уряду, котрий їм завдячує все, що має, аж до самого існування включно. Дивно було почути між закидами на адресу Британії перекручений німецький закид, що мовляв Британія воює аж до останнього чужого (в цьому випадку, польського) вояка. Несмачною є генералова пригадка британцям на їх мовляв — невдячність: пахне це аж надто думками примітивної людини, яка воює не за засади, а за те, хто йому за те щось дасть. І примітивним чоловіком заносить від слів цього генерала, в котрих він пригадує на великі жертви польських летунів для Британії. Це примітивна людина жде вічно нагороди за свої прислуги для загальної справи відповідно до своїх жертв і терпінь. Дозрілі люди знають, що такі річи, як мирові полагоди, не йдуть за величиною жертв і прикростю терпінь. Дивно читалося такі примітивні думки, звичайно звані диками, в денному приказі ґенерала та ще зо шляхетським іменням, який дає лекцію морал аліянтським державам.

Денний приказ генерала Сосновского виконав знаменито службу бомби. Світова преса про нього негайно написала, і написала багато. І як це було ціллю генерала, то він свою ціль осягнув. Тільки, якщо генерал є справді практична особа, то ледво чи це було його ціллю. По суті його приказ повинен би принести якусь полекшу варшавським повстанцям або принаймні польському урядови на вигнанню. Чи цю задачу він виконає, можна сумніватися.

Передусім у Британії відгук слів ґенералового приказу був наскрізь неприхильний. Лондонський кореспондент „Ню Йорк Таймсу" так і починає свою кореспонденцію про відгуки ґенера[illegible] [illegible]вами: [illegible]і клопоти з росіянами, напитав собі їх ще і з британцями... Британці вважають цей виступ прикладом польської неподатливости. Британці видно готові перенести ґенералову поведінку на всіх поляків, хіба що польський уряд дасть доказ, що він не такий, як його генерал, а це можна зробити хіба усунувши з генеральства.

Британська публична опінія вже вважає виступ генерала грубим нетактом супроти Британії, що гостить його, і вона зовсім не криється з осудом польського уряду, що генерала ще не потягнув до відповідальности за невідповідальні висказя. Британська опінія видно здає собі добре справу з того, що цей виступ може зле відбитися на польсько-совєтським порозумінню, якому Британія в даний мент співчуває. Преса висказує здивовання, що польський уряд ще не взяв під розгляд слів генерала.

Як можна вносити зо слів преси, генералова заява може мати двоякі наслідки: або польський уряд зосолідаризується зо своїм генералом і тоді доведе до зірвання польсько-совєтських переговорів, або польський уряд для добра цих переговорів відпекається від генерала й пішле його „в одставку". Зрештою можливе навіть таке, що й польський уряд виречеться свого балакучого генерала, а взаємин з Москвою всетаки не залатає. Сяк чи так, генералова бомба наробить у світі смороду, а поранить хіба його самого, та його найближчих.

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІҐТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю")

44)

Дядько займався фільософією і природознавством і вже давно, як тобі відомо, розійшовся з нашими казьонно - православними доґмами, хоч займає сам високе становище в православній церкві. Однак він є людиною глибоко-віруючою і високоморальною, — віруючою із своїх фільософічних міркувань. Відомаж і тобі його теорія, яку поділюють значне число достойників православної церкви. Сама по собі ця теорія обстрактна, бо незрозуміла віручим та й напівосвіченому нашому попівству, що виторило собі Бога із всіми людськими прикметами й гріхами. Але це не зменшує її вартости ані правдивости. Сподіюся, що дядькови вдасться направити хлопця з тих манівців, на котрі він збився, завдяки своїй діточій цікавости та й докладно розвязати всі питання повставші у хлопячій голові.

„Зісталася сама з Олею тільки, та самітности не відчуваю. Приходять майже що вечора селянки, то листи до чоловіків написати, то за ліками чи іншими потребами, а то й попросту час провести. Чим більше я пізнаю їх, тим більше починаю цінити... Прості, сердечні люди. Помагаю їм чим можу, дала дозвіл всім рубати дрова, біднішим помагаю збіжжям, а часом і грішми. Сусідні землевласники почали дивитися зизом, мала вже „приємність" вислухати не раз нотації за деморалізацію мужиків та й розтрачування майна. Навіть такі національні діячі, як панство Л.... і Я.. (хто, це ти знаєш), що розщибаються за піднесення селянства на вищий культурний ступінь, і ті перестерігають мене перед небезпекою збільшення селянських апетитів на панські добра. Мовляв, наше селянство треба з початку перевиховати, дати йому освіту, а тоді вже дозволяти користатись своїми добрами, інакше вони все зруйнують без жадної для когобудь користи. А по мойому, треба спершу дати селянству матеріяльний добробут, а тоді і духові потреби у нього самі зявляться. Не до духових потреб, коли їсти дітям немає чого... Але я на отій своїй „доброті"нічогісенько не втратила. За мою „поміч" селяни зібрали всю городину, обмолотили ввесь хліб, плати не схотіли навіть брати, а ти знаєш, який тепер робітник став дорогий. Скажи Дегтяренкови, що його хату також вже докінчили, я дала лісу і коней, а селяни помогли роботою... Минулого тижня родина перейшла у нове житло. Шкода старої Кузьменкової, побивається дуже за сином, та не хоче вірити, що син був вбитий... Прийшло і офіційне повідомлення зі штабу, що він пропав без відома. Може попав у полон, требаб навести справки через Червоний Хрест, та не знаю докладно, куди звернутись.

„Через П. проїздить до Києва багато цивільних галичан з родинами під ескортою. Варта не дозволяє з ними не то що говорити, але навіть передати щонебудь з їжі. За що їх звідтіля висилають? Може за те страшне „мазепинство"? По чутках їх відпроваджують за Волгу, в Сибір і Туркестан. І я принялаб кілька родин до себе, колиб влада дала дозвіл. Тому малиб ті нещасні їхати десь до чувашів та кіргізів, нехай перебували би лихоліття у нас, серед своїх людей. Може там попадуться тобі опущені батьками діти, то відправдь до нас. Тобі, військовому, багато можна чинити того, за що нас, бідних цивілів, вхопилиб до Іванової хати.

„О, написала такий довжезний лист, клопочу тебе, а потішити трохи не заубла. Здоровлю з рангою підполковника. Катря писала з Петербургу, що твоє підвищення пройшло „височайшим наказом".[34]) На днях буке проголошено в „Русскому Інваліді"[34а]) наказом по військовому відомству. Є вже в головному штабі і представлення тебе до нагородження ордером Володимира 3-тої ступіні за Туринський бій. Тепер буде вкупі три Володимири — один ти самий, другий на грудях, а третій на шиї.[35])

„Чи можна сподіватися тебе на Різдвяні Свята? По звідомленням Ставки полета війна майже вже закінчилася, то може і відпустки будуть відкриті. Ліпше провести свята у дома, в родинному окруженню, чим вилежуватися там у брудних землянках в Карпатських лісах. Приїзди...

„Однак буду кінчити, бо і Оля хоче похвалитися, що вже вміє писати. Все заглядає та допитується, чи скоро скінчу."

Справді, під листом Марії Олександровни невправною діточою рукою дописано кілька рядків, похиленими в різні сторони незугарними буквами. Донечка писала:

— Татусю! Пишу оце перший лист. Олег поїхав до діда, а мені з мамою дуже сумно. Напиши мені окремого листа,— я вже вмію читати, а листів ще ніколи не діставала. Та ліпше прийдь додому сам. Я давно тебе не бачила...

Довго вечорі писав підполковник Паволоцький. Звіряєся дружині турботами, давав поради і вказівки. Так, мов він не сподівався більше до неї писати, щось недобре передчуваючи. І передчуття його не обмануло.

(Дальше буде).

[34]) Цебто наказом царя.

[34а]) Русский Інвалід — офіційний орган військового міністерства і головного штабу.

[35]) Ордер Володимира 3 степені носили нечинні.

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

Папа про відбудову світу

З нагоди покінчення 5. року світової війни в пятницю 1. вересня б. р. папа Пій XII. виголосив по радіо промову, яка звернула увагу провідників цілого світу. З огляду на її актуальність в теперішньому моменті і на значіння засад, в ній згаданих, годиться познайомити з нею і наших читачів. Понижче подаємо її в виїмках та в переповідженню, щоб хоч згадати про найважніші справи, що в ній порушені.

„При кінці пятого року війни людство... стоїть з острахом над пропастю нужди, в яку його кинув дух насилля та панування сили" — сказано на вступі. — „Одначе, щоб не знеохочуватися згадками на минувшину, людство з тривогою шукає за причинами цього страшного нещастя, всеодно, чи духового чи матеріяльного; воно теж є рішене найти засоби, щоб не допустити до повторення жахливої трагедії в іншим виді.

„На вид такої руїни багато чесних умів знову заворушилися так, начеб збудилися з сонних примар. Вони радіб найти, навіть на полях, які досі були у віддалі й розділені від себе, співрацівників, злучених у змаганню і в зусиллях за велику працю відбудови світу, цього світу, який захитався у своїх підвалинах".

Опісля сказано, що до такої акції спонукує людей почуття сумління, а далі йде пригадка: „Старий світ лежить в руїнах, а здавленим бажанням мучених народів є світ здоровший, ліпше керований і законно в ліпшій гармонії з потребами людської природи". Дальше ставиться питання: „Хто буде тим архітектом, хто складе основні пляни для нових установ? Хто буде представляти цих [illegible]телів, які нададуть новому ладов[illegible] шальні форми? ... Від [illegible] відей на ці питання залежатиме доля християнської цивілізації в Европі і в цілому світі.... цеї цивілізації, в якій кожен нарід може виказати свій характер і моральні сили, оперті на Господніх законах і на природних правилах, які походять від Бога і на основних правах, що дають запоруку для гідности одиниці.

„Християнська цивілізація не нищить ані не ослаблює расових елементів посеред найрізнорідніших культур, а приводить їх до гармонії для основних цілей і творить одну злуку ідей і моральних засад, які дають підстави під правдивий мир, суспільну справедливість і братерську любов для всіх членів людської родини".

Опісля широко згадано в промові про різні змагання мудрців і практичних людей оперти світ на інших основах, які не довели до цілі, а навпаки, ще справу погіршили, бо довели до теперішньої руїни.

У промові звернений зазив до всіх працювати з людьми доброї волі для відбудови світу; згадана конечність піднести рівень пролетаріяту; пригадується на змагання започатковані папою Львом XIII. для поправи долі робітництва і дальше спиняється папа на обговорення засади приватної власности в таких словах:

Нахил людини до приватної власности.

„Обороняючи приватну власність, Церква має високу і благородну етично-суспільну ціль. В засаді вона не змагає до цього, щоб охороняти багатих, та плютократів проти убогих. Якраз навпаки. Від самого початку свого існування Церква обороняла убогих і слабих перед тиранією сильних і все заступала справедливі вимоги робітників проти всякого роду несправедливостей. Одначе ціллю Церкви є зробити установу приватної власности такою, якою вона має бути на підставі плянів Божої мудрости і законів природи. Це є одною з підстав суспільного ладу, конечною умовою людської ініціятиви, спонукою до праці за ціну гідности й свободи людини, яка є сотворена на подобу Бога і якій від початку світу призначено панувати над річами. Коли робітник позбавлений надії для набуття якоїсь річи, то яку іншу заохоту дається йому до важкої праці, тверезости, і ощадности якраз сьогодні, коли тільки держав і людей потратили все, а єдиним добром, яке людині лишилися, є її спосібність до праці?"

На такій підставі папа ставить домагання, що всі поводенні організації людей повинні опертися на признанню права приватної власности людини. Але, щоб була якась влада, яка малаб за обовязок управильняти економічні нерівности, то таку владу признає папа державі з відповідними помічними організаціями.

Довшу частину промови посвятив папа справі допомоги Італії, а потім перейшов до потреби

Створення світової організації.

„В нашім різдвянім посланню з 1939. р. ми висловили надію, що на створення міжнародньої організації, яка, колиб оминула недостачі та помилки з минулого, моглаб справді бути спосібною зберегти мир згідно з засадами справедливости і рівности не зважаючи на всі небезпеки. Тому тепер, після всіх тих досвідів, коли увага народів та людей звернена на можливість покликання до життя нової загальної організації для миру, ми радо висловлюємо нашу прихиль[illegible]надіємося, що цей [illegible] буде відповідати вимогам як можливо найширших засад благородности, вимаганої для такої цілі і для втримання миру на його забезпеки в цілому світі для загального добра".

Після вислову надії, що світова організація займеться теж звільненням і переселенням воєнних плінників, папа признає потребу вжиття сили для втримання миру на випадок потреби, а повім кінчить:

„Одначе душею миру, який був би гідний цеї назви, і який підтримував би духа цеї розвязки є справедливість. Ця засада вимагає признання кожному цього, що йому належиться, але не дає всього кожному, хіба дає любов для всіх, а лиха нікому; справедливість, яка є гідною правди і матірю здорової свободи і забезпеченої величі".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Звіт зі збірки на похороні бл. п. Гаврила Слободяна.

По похороні бл. п. Гаврила Слободяна, дня 6. червня 1944, зійшлись громадяни і родина Покійного до салі Тов. Американсько-Українських Горожан, і на поклик д-ра П. Дубаса, Михайла Дубаса і інших громадян, зложили жертви для помочі рідному краєви і на українські іституції в Злучених Державах. Жертви зложили: Роман Слободян $30, Василь Слободян $26, Тов. Українсько - Американських Горожан $25, Іван Зазуляк з Ню Орлінс $20, Ева і Юрій Слободян $15. По $10 зложили: Володимир Стасюк з Майпелвуд, Н. Дж., М. Наумчук, Тимко Слободян, Мих. Насевич, Стефан Слободян, Тов. Любов, від. 45 У. Н. Союзу, Михайло Дубас $7. По $5 зложили: Ігнатій Бабяк з Когус, Н. Й., М. Джмелик, Гелина Сава, Гр. Шагала, Василь Рій, Микола Ренч з Воревліт, Н. Дж., Іван Барна з Когус, Н. Й., А. Чапранська з Бруклин, Н. Й., Гр. Дороговський, Мих. Дармограй, Ів. Гейгел, П. В. Навроцький, Мих. Вишиванюк, Мих. Регулик, Ів. Пеленський, Мих. Пастушик з Честер, Па., Стефанія Шнейдер-Слободян, Семен Рудакевич, Андрій Слободян і Андрій Поливчак, з Елізабет, Н. Дж.; Мих. Рибак $3; По $2 зложили: Стефан Штогрин, Анна Захарчук, Іван Борисевич, Роман Карбівник, д-р П. Дубас і Ів. Сорока. По $1 зложили: Теодор Малик, Мих. Барановський, Софія Василенко, Анна Волчек, Мих. Черкас, Софія Кінаш, В. Сегін, Роз. Мусял, Александер Олекса, Титанія Костик і Іван Ракочий. Незаписані і дрібні жертви $16. Разом $325.

Жертви вислано в призначені місця і одержано поквітовання а саме: Українсько-Американський Допомоговий Комітет $265. По десять долярів одержали: Українська Дівоча Академія на Факс Чейс, Па., Український Семинар в Стемфорд, Конн., Тов. Українських Воєнних Матерей, Український Православний Семинар в Філядельфії, Па., Дім Старців в Філядельфії і Український Сиротинець в Філядельфії, Па.

Всім Товариствам і Громадянам, що взяли участь в похоронах покійного Мужа і Батька і пошанували память Покійного щирими жертвами складаємо сердечну подяку.

Ева Слободян, вдова.
Юрій Слободян, син.

ЧЕСТЕР, ПА.

Пошанували вояків в армії.

„Честер (Па.) Таймс" з 31. серпня б. р. подає опис свята в честь 150 вояків, членів української католицької церкви Св. Духа, яке влаштовано заходом Укр. Кат. Американського Товариства, до якого ті вояки належать. Свято відбулося в неділю 27. серпня.

Головним бесідником був мейор міста, Ралф Ф. Свартс. Він підкреслив, що 135,000,000 людей в Америці обєднує американський звіздистий прапор, що повіває над американськими кораблями і над головами тих наших вояків, що несуть з собою заповідь свободи і мира. Цей прапор це символ братерства і людської своболи.

Майор М. Дармограй з Філядельфії заявив, що американські українці, як і всі американці, моляться за нашу перемогу і справедливий мир.

О. В. Білинський, парох церкви Св. Духа, поблагословив прапори, виголосив патріотичну промову українською мовою.

В святі взяв участь пост Американського Легіону, що віддав почесний салют в память пятьох вояків, членів згаданої парохії, що полягли в боях. Грала банда Елк-клюбу.

Свято зачато відспіванням „Америка" і промовою голови Антона Бандровського. Майстром церемоній був секретар Михайло Ковальчук.

Свято було получене з бенкетом, на якому промовляв мейор міста, а теж майор Дармограй.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Д-р Іван Яців канадійським делегатом до Мексика

Від 31. липня до 8. серпня ц. р., відбулась „Трета Міжамериканська Конференція Правників" (The Third Inter-American Bar Association Conference) в Мексіко Сіті, Мексіко. Канада вислала на цю Конференцію своїх відпоручників, а поміж ними був д-р Іван Яців з Віндсор, Онтаріо. Був це перший українець, висланий Канадою на таку важну конференцію, й взагалі одинокий українець зо всіх присутних делегатів на конференції.

Що Конференція була важна то про це свідчить понизче поданий спис держав, які взяли повну участь в нарадах: Аргентина, Болівія, Бразилія, Канада, Чілі, Колумбія, Коста Ріка, Куба, Домініканські Республики, Еквадор, Гаїті, Гондурас, Мексіко, Панама, Парагвай, Перу, Злучені Держави Америки, Уругвай і Венецуеля.

Програма Конгресу складалася з 14 точок: 1. Секція про Іміграцію, Національність і Натуралізацію; 2. Секція Інтелектуальної Власности; 3. Секція Податків; 4. Секція Адміністративного Права і Процедури, 5. Секція Комерційальних Договорів й Цла; 6. Секція Легальної Документації; 7. Секція Шкільного Корікулум для Правників; 8. Секція Конституційного Права; 9. Секція Шкільного й Комерційного Права; 10. Секція Комунікації; 11. Секція Індустріяльно-Соціяльно-Економічного Права; 12. Секція Процедури і Карання; 13. Секція Територіяльних Вод й Риболовства; і 14. Секція Повоєнних Проблем.

Д-р Іван Яців брав участь в першій Секції.

Цікаво знати, як повстала організація, що скликає річно такі Конференції. Початок зродився у Вашингтоні в 1940 році підчас „Восьмого Американського Наукового Конгресу". Така організація повстала на те, щоби правничі кола на Американськім Континенті мали поміж собою повне порозуміння відносно цілої науки юриспруденції, піддержання доброго імени цеї професії й особистих взаємин між адвокатами.

Перша така Конференція відбулася в Гавані, Куба, в березні 1941 року. Друга Конференція відбулася в Ріо де Жанейро, Бразилія в серпні 1943 р. Трета в Мексіко Сіті, Мексіко. А Четверта відбудеться в Сантяго, Чіле.

Нам надзвичайно приємно, що й ми вже дочекалися адвокатів, які можуть засідати за одним столом з делегатами інших націй, як рівний з рівним.

Григорій Ватаманюк.

Голод в Україні — засуд тоталітаризму

(Докінчення зо сторони 2-гої)

державах, чи в демократіях.

Це питання не таке дуже просте, коли зважиться, як підносить Чемберлин, що багато інтелектуалів захоплювалося і ще далі захоплюється (особливо, коли іде про Росію!) тоталітаризмом. Збільшається тепер, пише він, число „тоталітарних лібералів". І тому декому не так то легко рішитись, по чиїй йому стати стороні: По стороні свободи чи тоталітаризму? А тяжко рішитись тому, що рідко хто є добре обізнаний з тими двома системами: демократичною і тоталітарною. Дуже мало американців, пише Чемберлин, мали нагоду бути в тоталітарних державах і там приглянутись порядкам і способови життя. Вони керуються тут звичайно тим, що вичитали в книжках, чи що чули підчас відчитів чи через радіо, а що звичайно буває побожним побажанням або пересудом. А треба би керуватись властиво тим, що жива людина бачила і пережила. Живий досвід повинен би заважити у вирішуванню того питання, що є найважнішим питанням 20-го віку, себто, по чиїй стороні бути нині людині: по стороні свободи і демократії, чи тоталітаризму. А це є питання, де людям краще жити і на те питання шукав відповіди теж і автор статті.

В Україні рішився проти тоталітаризму.

Повну і цілковиту відповідь знайшов на це Чемберлин в 1933 році, коли то він виїхав з Москви в Україну і Північний Кавказ. Оглядаючи з дружиною українські села по голоді, викликаним владою для політичних цілей, Чемберлин прийшов до переконання, що якою злою не булаб демократична форма правління, вона є кращою від тоталітарної, хочби та могла похвалитись не знати як великими матеріяльними здобутками. Тоді не було села в Україні, пише Чемберлин, в якому він бував, щоб воно не виказувало найменше 10 процентів населення, що вмерло з голоду. В Черкасах, біля Білої Церкви, місцевий совєтський урядовець подав йому, що з населення, що виносило коло 2,000 осіб, згинуло з голоду понад 600 осіб. Він згадує, що не може забути заплаканих облич, ні розмови матери з сином, що казала, що краще не родити, якщо діти мають бути засуджені на голодову смерть, а малий хлопчина відповів: А як не стане людей, то хто буде землю обрабляти?

Ось той голод, викликаний тоталітарним режімом, пише Чемберлин, був не тільки одним з найбільших, але й одним з найбільше невиправданих людських трагедій. Бо тоді не було ніякої війни. Не було тоді ніякої прірви в комунікації. Це був тільки совєтський бич на українського селянина, що противився колективізації й методам стягання збіжевого податку, які уряд пізніше сам визнав за погані.

Мандруючи ось так серед українських сіл, пише Чемберлин, і роздумуючи над тою страшною людською різнею та тим, що така поведінка тоталітарного режіму коштує яких чотири міліони людських жертв, він питав себе, чи така страшна жорстокість була би можлива в якомунебудь краю, де часописи моглиб вміщувати картини з ось таких сіл і подавати відомости, в якому то селі й місті й скільки згинуло з голоду людей? Чи міг би вдержатись у такому краю уряд, який до такого допустив, чи таке вчинив, колиб той уряд свобідно вибирали люди? І чи не булаб в такому випадку всюди зорганізована допомога ратування людей від голодової смерти, якби загал про це знав і мав свободу таку допомогу організувати?

Відповідь на ось ті питання — це засуд тоталітаризму. Такий присуд видав Чемберлин в осени 1933 року, оглядаючи людські цвинтарища, себто українські села, навіщені голодом не з природних причин, а з політичної пімсти тоталітарного режіму. Тому, каже він, колиб помилки і недомагання демократій були ще вдесятеро більшими, як вони є нині тепер, то в демократіях люди таки ще й тоді жилиб в кращих матеріяльних обставинах і більш по людськи, ніж під тоталітарними режімами, хочби вони були керовані навіть і в найдосконаліший спосіб.

Ось це є теж відповідь тим з українців, що вже готові погодитись з тим, що Україна має бути обовязково в кігтях совєтсько-московського тоталітаризму. Бо чим той тоталітаризм є для України, то це видно якнайкраще з того малюнку, що його змалював отсей американський журналіст.

Концерт із нагоди закінчення V. Вищих Освітних Курсів

У суботу 26. серпня в салі місцевого міського театру Плейгавз відбувся концерт із нагоди закінчення V. двомісячних Вищих Освітних Курсів, улаштованих Культурно-освітною референтурою при КЕ УНО. Велика саля театру була заповнена публикою, серед якої були люди навіть із подальших провінцій (Алберта, Саскачеван, Онтаріо), а навіть зо Злучених Держав Америки. У льожах серед почесних гостей був манітобський премієр Гарсон із дружиною, високі офіцири місцевої залоги, особи з музичних університетських кругів і знатні українські громадські діячі. Всі вони з великим одушевленням висловилися про концерт. Це був доказ, що концерт був знаменито виконаний під мистецьким оглядом, а програма була добре підібрана. Грімкими оплесками вітала публика нашого славного композитора-диригента проф. Олександра Кошиця, який диригував великим жіночим хором, зложеним із курсанток і місцевих співачок; кілька пісень виконав цей хор із чоловічою теноровою групою.

Проф. Кошиць диригував хором у першій частині програми. Потім передав диригентуру курсантам. І всі пісні (колядки, щедрівки, народні пісні) хор під диригентурою курсантів виконав знаменито. Публика оплесками давала признання співакам і диригентам, які фактично здавали публично іспит із диригентури. Диригували хором такі курсанти: о. Іван Кришталович із Сенді Лейк, Ман.; Орися Фенюк із Кіркленд Лейк, Онт.; Тарас Підвербецький із Содбури, Онт.; Одарка Холодило з Порт Артур, Онт.; Іванна Щепанська з Форт Вілієм, Онт.; Маруся Гринчук із Бруклендс, Ман.; Іван Ільчишин із Виндсор, Онт.; Оленка Лещук із Кіркленд Лейк, Онт.; Галя Хам із Нортвуд, Ман.; Маруся Орисюк із Винипеґу, Маруся Говійка із Винипеґу, Маруся Копичанська зо Ст. Боніфас, Ман.

Перша частина концерту почалась вступним словом, виголошеним д-ром Маценком, управителем Вищих Освітних Курсів і п. О. Івахом, лектором на Курсах. Хор під проводом проф. Кошиця співав новорічню пісню „Ой у бору", старинну церковну пісню „У чермнім морі" (аранж. проф. Кошиця) і „Колискова" (аранж. Кошиця). Сольо в цій пісні виконувала співачка-сопрано п-на І. Білоус.

Під проводом диригентів-курсантів хор виконав такі пісні: колядка „Дивная новина" (аранж. Кошиця), новорічня пісня „Ой у полі" (аранж. Кошиця), веснянка (Коструб, Подолянка, Білодан) укладу Ф. Колесси, народні пісні (Чорноморець, Ой сюди гора) укладу А. Тарасівця. Також у першій частині програми струнний квартет (Маруся Говійка, Ольга Сольман, Маруся Гуссін і Люція Фрейзер Ґордон) виконав композицію М. Гайворонського — „Морозенко".

Інна С. Гайовська давала піяновий супровід.

Друга частина концерту складалась із виступів скрипково-мандолінової орхестри, що відограла низку народних пісень та із виступів танкової групи, зложеної з курсантів і курсанток. Піяновий супровід давала панна Орися Ситник.

Струнна орхестра (скрипки й мандоліни) відограла: Вязанку народних пісень укладу Я. Козарука і дві вязанки пісень інших композиторів. Почерзі диригували орхестрою курсанти: Василь Ґулевич із Ошави, Онт.; Надя Мусійчук із Порт Артур, Онт., і Володимир Климків з Бруклендс, Ман.

Особливе захоплення публики викликали народні танки, які танцюристи під проводом свойого інструктора п. П. Гладуна виконали справді по мистецьки. Вони відтанцювали: Чумак (гуртовий танок), Гонивітер, Аркан і Женці.

По концерті винипеґський відділ ОУК улаштував у домівці УНО приняття для курсантів, лекторів і гостей, що затягнулося далеко поза північ. Наступного дня в неділю також приняття для курсантів і лекторів улаштував відділ ОУК у Ст. Боніфас у місцевому Просвітному домі. Офіційне закриття Курсів відбулось у понеділок пополудні. — („Новий Шлях").

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ГВАЙТСТОН, Н. Й. — Тов. Просвіта, від. 129, повідомляє, що збори відбудуться в суботу, 9. вересня, в 8. год. ввечір, під ч. 149-20 — 9 Еве. Обовязком всіх членів є прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кару згідно з статутом. — М. Барай, предс.; М. Бринь, кас.; М. Дзерський, секр.

БРОНКС, Н. Й. — Тов. Згода, від. 210, повідомляє, що чвертьрічні збори відбудуться в суботу, 9. вересня, в год. 8. ввечір, під ч. 1243 Пюрітен Еве. Маємо справи до полагодження, тому просимо всіх членів прийти на час. — С. Завадовський, предс.; Т. Ґавидів, кас.; І. Франко, секр.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, відбудуться 10. вересня в 2. годині, в Набожинського. — І. Шегера, предс.; Д. Федина, кас.; Н. Лісний, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Бр. св. Василія Великого, від. 364, відбудуться в неділю, 10. вересня, точно в годині 1. пополудні, в Українськім Домі на Іст Сайд, 3461 Е. 93 ул. Обовязком кожного члена є бути на зборах, бо маємо важні справи до вирішення. Памятаймо про ювилейний дар для У. Н. Союзу. Хто має діти, або старші, хай впише до своєї рідної організації У. Н. Союзу. Довгуючих членів просимо вирівнати свій довг. — Уряд.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 155, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 15. вересня, в год. 7:30 ввечір. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо між іншими буде одна важна справа до полагодження. Напоминаємо довгуючих членів заплатити свій довг, бо інакше будуть суспендовані. — М. Чумер, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. — Тов. Укр. Січових Стрільців, від. 44, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. вересня, в українській правосл. галі на Нюпорт Еве., в годині 1:30 пополудні. Взиваємо всіх членів прийти на збори і заплатити свої місячні вкладки. — За уряд: В. Шпійка, предс.; А. Бодник, кас.; Л. Демчук, секр.

БАЛТІМОР, МД. — Місячні збори Бр. Пресв. Тройці, від. 320, відбудуться в неділю, 10. вересня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі, 3101 О'Донел ул. Просимо всіх членів і членниць явитися, бо маємо справи до вирішення, а також не забудьте привести нових членів. — Уряд.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. — Місячні збори Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 216, відбудуться в неділю, 10. вересня, в 2. годині пополудні в салі церковній, 12205 Парнел Еве. Просимо всіх членниць прийти на збори в означений час, бо будуть важні справи до полагодження. — За уряд: К. Тупиця, предс.; Р. Білик, кас.; К. Шемердяк, секр.

ГАМТРЕМК, МІЩ. — Повідомляємо всіх членів і членниць, що збори Тов. ім Маркіяна Шашкевича, від. 94, відбудуться в неділю, 10. вересня, в год. 1:30 пополудні, в У. Д. Клюбі, 2376 Ґрейлінг ул. Просимо всіх членів і членниць прийти на збори, бо є важні справи до обговорення. — В. Бодруг, рек. секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 21. серпня 1944 року нагло помер у 50. році життя

ІВАН ЛУГИН,

член Тов. Єдність, від. 163 У. Н. Союзу в Філядельфії, Па.

Покійний походив із села Добровіця, повіт Ярослав, Західна Україна. Полишив у великому смутку одного сина, котрий служить в американському війську, і невістку. Також доньку і зятя, котрий є також при війську.

Похорон відбувся 25. серпня, при участи членів від. 163, рідні і знайомих; відпровадили тлінні останки на Holy Redeemer Cemetary. — В. Й. П.!

М. Паранич, секр.

ТАРЗАН, ч. 1036. Фальшиве обвинувачення.

Тарзан кинувся в погоню за Тайгом, але дорога деревами не лишала ніякого сліду.

Тимчасом мстивий Дикий кіт подав Вейкерови фальшивий рапорт:

„Тарзан утік з вязниці й викрав Хуану".

Вейкер негайно приказав громаді своїх слуг гнати за Тарзаном.